

„Būt Mežaparkā ir dirigenta svētbrīdis”

EGILS KAZAKEVIČS

Nav noliedzams, ka latviešu nācijas veidošanās procesā liela loma vienmēr bijusi dziesmai, kopdziedāšanas tradīcijai. Ne velti paši sevi un arī citu nāciju pārstāvjus mūs nereti dēvē par dziedātājtautu, un arī, atgūstot neatkarību, tas lielā mērā tika darīts, skatot dziesmām — gan profesionālu un amatieru koru izpildītām, gan dažkārt kļusu pie sevis dziedātām.

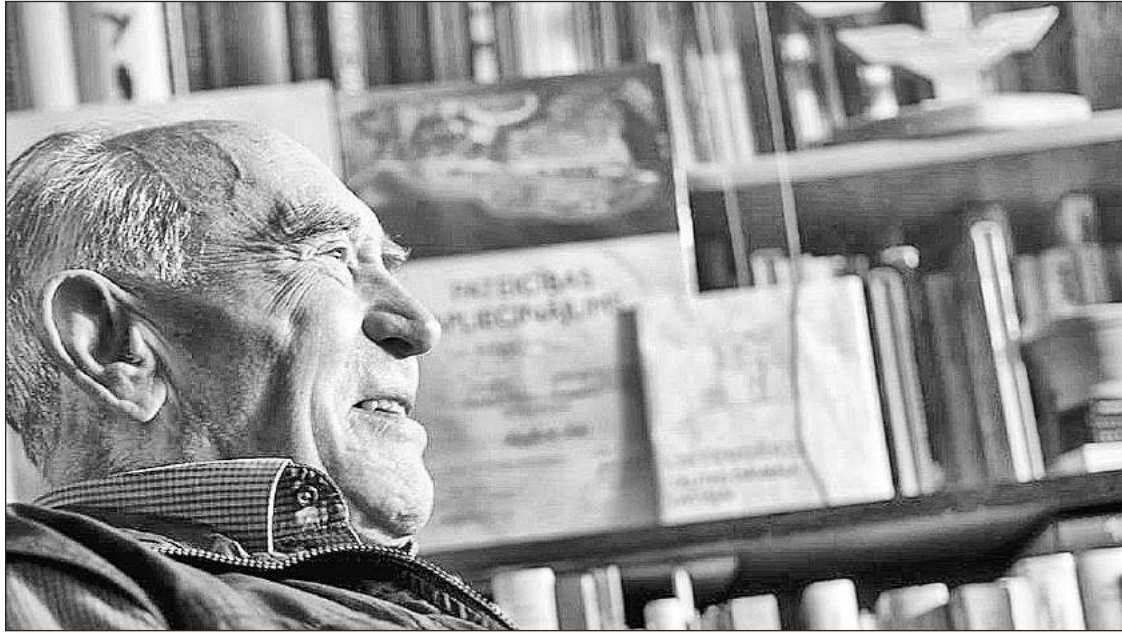
Visspilgtāk tautas mīlestība pret dziesmu (lai gan nedz okupācijas laikā, nedz mūsdienās nav trūcis „nodevu” laikam) izpaužas Vispārējos Dziesmu un deju svētkos. Tas ir brīdis, kad katrs kora dziedātājs un dirigents, un, nenoliedzami, arī skatītājs uz dažām stundām var justies kā daļa no kaut kā lielāka par sevi.

Lielāko daļu mūža sevi par ērgļnieci uzskatošais kordirigents Jānis Sprancmanis ir viens no tiem cilvēkiem, kam dziesma un bals, kas to izdzied, ir bijis gan darbarīks, gan izpētes līdzeklis, gan dzinulis profesionālai pilnveidei. Viņa darba mūža veikums ir atstājis neizdzēšamas pēdas daudzviet Latvijā — vai tā būtu nopelniem bagātā Bērzaunes viru kora „Gaiziņš” dibināšana un vadīšana, vai Cēsu Mūzikas vidusskolas vadīšana, vai plašā darbība ar koriem Ērgļos, kā arī Rīgā.

Jāni Sprancmani raksturo nerimstošs darbs, sevi pilnveidojot.

— Visu mūžu esmu juties kā skolnieks. Neesmu ticis valā no tās sajūtas, ka vajag turpināt mācīties — ka tikai ko jaunu nepalauž garām. Tas, cik tas ir labi vai slikti, jau ir cits jautājums. Varbūt nav jāgūtas visu laiku kā skolniekam? — sevi raksturo Jānis Sprancmanis.

Dirigents ir īpaša profesija, kuru iemācīties ir grūti. Profesijas tehni-

— Gluži kā sūklis cenšos uzsūkt informāciju, jo nevēlos neko no jaunā palaist garām, — to, ka nedrīkst apstāties sevis pilnveidē, uzsver kordirigents Jānis Sprancmanis. BIEDRĪBAS „MELNAIS PIENS” foto

“Mainījusies ir mana attieksme”

IVETA ŠMUGĀ

Tā saka Līga Dzene no Aronas pagasta Kusas, kas astoņus gadus pavadija Bristolē Anglijā, bet pavisam Lielbritānijā — deviņus gadus. Nu jau vairāk nekā trīs gadus viņa atgriezies mājās, kur dzīvo kopā ar tuvākajiem cilvēkiem, pēc kuriem visvairāk ilgojas tieši tulumā.

Īpaši saites ar Latviju izjutusi svētkos — Jānos, Ziemassvētkos, kad bijis jāstrādā, bet domas taču nepazīst attāluma, tās lido pie savējiem.

— Biju jau iedzīvojusies — skaista pilsēta, patika darbs, bija stabili ienākumi, dzīvoklis, ko īrēju. Beidzamos trīs gadus strādāju pusslodzes maiņu darbu, man pietika laika arī sev. Arī pati nedomāju, ka atbraukšu atpakaļ uz Latviju. Kad pateicu, ka dodos atpakaļ uz savām mājām Latvijā, visiem bija ļoti liels pārsteigums. Bija viena negulētā nakts un sajūta kā pēc liela kalfijas daudzuma, bet viss tika ātri izņemts — nākamajā dienā man ir jābrauc uz mājām. Pēc tam aptvēru, ka arī visi apstākļi sāka iegrozīties tā, lai es atgrieztos. Man pat bija pasūtīta bi-

Līga Dzene: — Katram ir jāiemācās atrast savu vietu. AGRVA VECKALNIŅA foto

lete iepriekš, lai atbrauktu uz divām nedēļām uz tēva dzimšanas dienu. Vienkārsi izmantoju šo biļeti, lai atgrieztos pavisam. Pat nebija šaubu — kāpēc, varbūt nevajag, varbūt rīkojos, emociju vadīta. Atgriezos pirms trim gadiem 8. martā, — atklāj Līga. Vaicāta, kādas ir jūtamas pārmaiņas Latvijā, jo prombūtnes laiks bija diezgan ilgs, viņa saka: — Domāju,

ka pati esmu mainījusies, mana attieksme pret lietām ir mainījusies. Esmu no tiem cilvēkiem, kas var iedzīvoties jebkurā vietā, jo uzskatu, ka planēta “zeme” ir mūsu visu jostas, emociju vadīta. Atgriezos pirms trim gadiem 8. martā, — atklāj Līga. Vaicāta, kādas ir jūtamas pārmaiņas Latvijā, jo prombūtnes laiks bija diezgan ilgs, viņa saka: — Domāju,

ir manas mājas un mani tuvinieki, pēc viņiem tulumā skumstam, gribas mājās. Mēs dzīvojam labā zemē, kur ir tīrs gaiss, ūdens, meži. Tulumā esot, pastāv enerģētiskā saikne, ko ļoti izjūtu. Tajā pašā laikā ir arī vilkme pabūt kur citur. Jau paspēju sešus mēnešus padzīvot arī Portugālē, piecus mēnešus — Indijā, un varbūt liekas jocīgi, ka, atbraucot mājās, daļa no manis ir palikusi arī tur. Arī, kad aizbraucu uz Angliju, redzēju to, kā mums nav Latvijā. Nav darbavietu, maza samaksa, ar ko jāprot izdzīvot. Anglijā par minimālo algu varēju atļauties daudz vairāk materiālo apstākļu ziņā — apmaksāt dzīvesvietu, sevi uzturēt, pat atļauties atbraukt uz Latviju. Toties mums ir skaistas tradīcijas, kultūra. Sāk parādīties arī inovācijas uzņēmējdarbība.

Līga uzskata, ka katram ir jāiemācās atrast savu vietu: — Manuprāt, svarīgi izvēlēties Latviju nevis tāpēc, ka te ir ģimene, tuvinieki un draugi, bet tāpēc, ka tiešām te ir mana vieta un es te vēlos veidot savu dzīvi. Kad biju uz pasākumu “Neparasti parastie madonieši”, sapratu, ka viņi (īpaši itāļi) te ir atraduši savu vietu. Varbūt būtu jāaizbrauc, lai paplašinātu savu redzēsloku. Taču apzinos, ka Latvijā vienkārsāka, bet viss, kas notiek ar

ko pusi apgūt var, taču vai spēsi būt patiesi sekmīgs dirigents — te jau vairāk jārunā par Dieva dāvanu.

— Dirigentam jābūt vadonim. Savā ziņā pat nedaudz despotam, kam piemīt gan egoisms, gan azarts, kas ļauj pārliecināt citus cilvēkus — koristus — un vest viņus aiz sevis. Kādreiz dirigentam pietiek pakustināt vienu pirktiņu, un koris atsauca. Šajā ziņā labs piemērs ir Leonīds Viņners. Viņam paceļot roku un pāris reizi to pakustinot, mēs jau zinājām, ko darīt, — to, kādām rakstura īpašībām jāpiemīt dirigentam, stāsta Jānis Sprancmanis.

Viņners, Mednis, Kokari — šo izcilu Latvijas kordirigentu jau 2001. gadā, un pa šiem gadiem ne tikai Madonā, bet arī pagastos un citos novados daudz kas ir sakopts un labiekārtots, likvidētas nelegālās atkritumu izgāztuves, izcirsti briksņi un iestādīti jauni koki. Bet vai nākamajā gadā, sagaidot Latvijas lielo jubileju, būsim īstenojusi arī šo savu sapni?

— Atrasties kopkora priekšā Mežaparka lielajā estrādē ir dirigenta svētbrīdis. Daudziem to savas darbības laikā tā arī neizdodas izbaudīt. Man tā laime ir bijusi trīs svētkos. Gatavojoties šim mirklim, jāspēj distancēties no tā nozīmības, jo galva jālauza par dažādiem tehniskiem jautājumiem — kā koristi paņems toni un saliedēsies, vai abas estrādes malas viena otrai spēš sadzirdēt? Taču, ja šo jautājumu aplūko filosofiski — tur būt ir dirigenta misija, — pauž Jānis Sprancmanis.

Plašāku viedo interviju ar Jāni Sprancmani, kā arī vairākām citām interesantām personībām var noskatīties projekta „Balto Matu stāsti” facebook vietnē: www.facebook.com/baltiematit. Biedrības „Melnais Piens” veidots projekts tapis ar Kultūras ministrijas un Valmieras novada fonda atbalstu, sadarbojoties radošā darbinicu centra MCity dalībniekiem un Madonas Valsts ģimnāzijas mediju klases skolēniem. ■

imigrācijas procesiem un attieksmi pret citu tautību cilvēkiem, ir grūti pieņemams.

Arī Līga mēģina atrast savu vietu. Uz pusslodzi sākusī strādāt logu durvju tirdzniecībā uzņēmumā “Durvis Tev” (veikalā “Beta”), taču mēģina attīstīt arī savas intereses, daudz lasa (arī angļu valodā) un pilnveido zināšanas. Pavisam nesen viņa irē telpas Madonā, kur piedāvā pakalpojumus ķermeņa enerģētisko procesu sakārtošanā — “Access Bars” vai MTVSS, ko apguva, mācoties kursos Anglijā (Facebook tiek ievietota informācija). Latvijā Līga ir apguvusi biznesa administrāciju, studējusi psiholoģiju, arī programēšanu. Viņa arī glezno Kusā studijā pie Agra Sāra, vasarā patik mākslas plenēri. Joprojām saista arī ceļojumi, vēlētos vēl atgriezties Portugālē.

— Vispusība nāk tikai par labu, jo nezini, ko kurā brīdī tev vajadzēs. Ja grib, darbu var atrast, ja ne — darba vieta jāizveido pašam. Ir vajadzīgs nākamais solis, nebūt ne redzams viss ceļš. Arī ļoti daudz māju laukos meklie madonieši”, sapratu, ka viņi (īpaši itāļi) te ir atraduši savu vietu. Varbūt būtu jāaizbrauc, lai paplašinātu savu redzēsloku. Taču apzinos, ka Latvijā vienkārsāka, bet viss, kas notiek ar

Andrejs Svilāns, varakļāniecis no Lelajim Strodīm

Sakopta Teterakmens apkārtnē

ŽEŅA KOZLOVA

Kad 2008. gadā Latvijā pirmoreiz tika sarīkota Lielā talka, tās organizatori izvirzīja ambiciozu mērķi — padarīt Latviju līdz tās simtgadei par tīrāko un zaļāko valsti pasaulē.

Madonas pilsētā talkošanas tradīcija gan tika atjaunota jau 2001. gadā, un pa šiem gadiem ne tikai Madonā, bet arī pagastos un citos novados daudz kas ir sakopts un labiekārtots, likvidētas nelegālās atkritumu izgāztuves, izcirsti briksņi un iestādīti jauni koki. Bet vai nākamajā gadā, sagaidot Latvijas lielo jubileju, būsim īstenojusi arī šo savu sapni?

Mētrienas tautas nama vadītāja Laura Bīķerniece un Ļaudonas kultūras nama vadītāja Signe Prūšaķeviča “Starām” atzina, ka šim mērķim esam tikai pietuvojušies un, lai Latvijā patiešām kļūtu par tīrāko un zaļāko valsti pasaulē, vēl ir daudz darāmā.

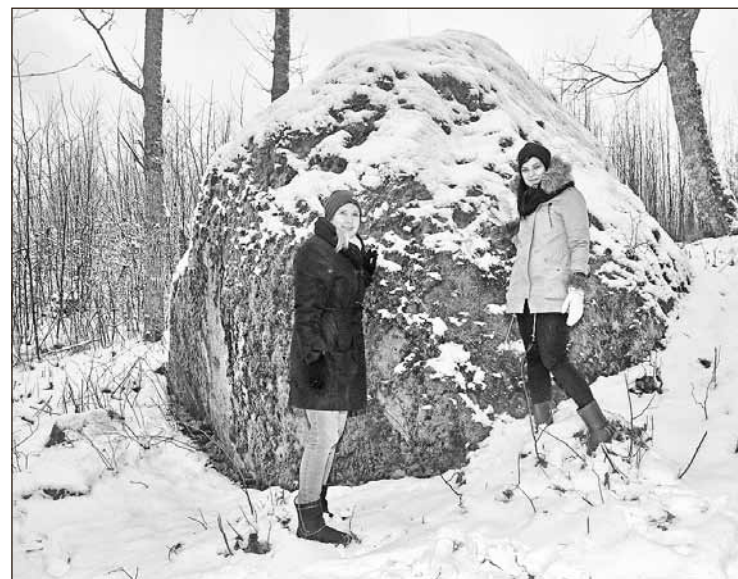
Tiesa, jau tagad uz daudzū citu valstu fona esam zaļa valsts ar daudzviet neskartu dabu. Laura atcerējās, ar kādu pārsteigumu vērojusi itāļus, kas bija atbraukuši uz Mētrieni un pie vienas mušmīres bija gatavi fotografēties teju vai pusstundu, bet Teiču dabas rezervātā viņu interesi raisīja vai katrs koks. To, kas mums liekas pašsaprotami, viesi no citām zemēm uzver kā eksotiku, lielu dabas rezervātu.

Sarunā gan Laura, gan Signe pozitīvi novērtēja līdz šim paveikto Latvijas, tai skaitā Mētrienas un Ļaudonas pagasta, sakopšanu, uzsvērot, ka tagad, organizējot talkas, akcents vairs nav jāliek uz sadzīves atkritumu savākšanu, bet ir iespējams izvēlēties arī patīkamākas nodarbes, saglabājot nākamajām paaudzēm apskates vērtus objektus.

Tā šovasar Mētrienas un Ļaudonas pagasta sadraudzības talkā pulcējās abu pagastu ļaudis, lai sakoptu un saulīti izceltu 22. lielāko Latvijas dižakmeni — Teterakmeni. Šī ideja pirmajai radās Laurai, kad pēc apstiprināšanas Mētrienas tautas nama vadītājas amatā viņa, apbraukājot pagastu un iepazīstot šīs pusē ļaudis, uzzinājusi, ka uz Mētrienas un Ļaudonas pagasta robežas atrodas viens no lielākajiem Latvijas dižakmeņiem. Ieraugot Teterakmeni, viņa bijusi pārsteigta — tik lielu apbrīnu tas raisīja.

— Tā kā Teterakmens vairāk

” Mēs dzīvojam unikālā laikā, kad Latvijas valsts gatavojas sagaidīt savu simtgadi. Vienlaikus — dinamiskā un sarežģītā laikā, kad pieaugošās informācijas un dezinformācijas straumēs par visu svarīgāk ir ar vēsu prātu izšķīrot gan izvēlētos ceļus, gan ceļabiedrus. Saprast, vai dažkārt, laiku iztērējot lētā tērgāšanā par to, cik viss un visi ir slikti, mēs paši nepalaužam garām iespēju kļūt kaut par mata tiesu labāki. Atcerēsimies, ka laimes, ko jaunā gadā un jubilejas reizēs sev un citiem novēlam, kalēji esam mēs paši. Lai mums Jaunā gadā un Latvijas simtgadē pietiek prāta, spēka un spīta graudus no pelavām atšķirt un Latviju laimīgāku padarīt!

Laura Bīķerniece un Signe Prūšaķeviča ir vienisprātis — Teterakmens ir tik iespaidīgs, ka katram to ir vērts apskatīt pašam. AGRVA VECKALNIŅA foto

UZZIŅAI. Teterakmens ir 22. lielākais dižakmens Latvijā. Tā garums — 5,5 m, platums — 5,1 m, augstums — 4,1 m, apkārtmērs — 18 m, tilpums — 40 m³. Daļa to atpazīst arī kā „Rozbokas akmeni”. Tas atrodas uz Ļaudonas un Mētrienas pagasta robežas.

tomēr atrodas Ļaudonas pagasta teritorijā, sazinājos ar Signi, un arī viņai doma par tā apkārtnes sakopšanu ļoti iepatikās. Vienojāmies par datumu, saorganizējām cilvēkus un divu pagastu sadraudzības talkas dienā, līdz ņemot darbarīkus, devāmies uz izvēlēto objektu, bet pirms tam, protams, sazinājāmies ar zemes īpašnieci. Esam ļoti pateicīgi viņai, ka mums atļāva darboties. Izcirtām krūmus un atbrīvojām ceļu, lai pie dižakmens varētu nokļūt. Tas bija ļoti grūti atrast un pamanīt. Pie ceļa uzstādījām norādī „Teterakmens”, lai interesenti zinātu, kur nogriezties. Apmēram pēc divām nedēļām atbrauca Dabas aizsardzības pārvaldes darbinieki un pie informatīvās zīmes piestiprināja norādī, ka Teterakmens ir aizsargājams vides objekts Latvijā, — pastāstīja Laura Bīķerniece. Viņa pauda pateicību arī novadniekam Austrim Apstīm par izsmeļošu ieskatu Teterakmens vēsturē, kā radies tā nosaukums, un Rozbokas iedzīvotājiem, kas šeit reiz dzīvoja, kā pēc 1921. gada te

Papīra lelles Latvijas novadu tautastērpos

LAURA KOVTUNA

Latvijas simtgades jubileja būs svētki arī bērniem; oriģināls projekts, lai uzrunātu pašus mazākos, ir „Papīra lelles Latvijas novadu tautastērpos”. Tā autore Agnese Fūrmane uzsvēro projekta galveno ideju — ar visiem labi zināmās rotaļlietas — papīra lelītes — palīdzību veicināt Latvijā un ārvalstīs dzīvojošo bērnu un jauniešu nacionālās identitātes apzināšanos, izglītojot par Latvijas etnogrāfisko novadu tautastērpiem un to valkāšanas tradīcijām.

Atsevišķs tērpa dizains ir tapis projekta autores dzimtajai pusei — Cesvainei.

Agnese Fūrmane: — Caur rotaļāšanos ar papīra lelītēm bērni var uzzināt par latviešu tautastērpu, tā nēsāšanas tradīcijām.

Foto no personiskā arhīva

Šobrīd ir tapušas lelītes — Jānis no Rīgas, rīdziniece Laima, Austrā no Sēlijas, Kristīne no Zemgales, Anna no Latgales, Laimdota no Bārtas novada, kā arī Līga no Cesvaines novada. Par tām vairāk uzzināt un vienuviet ieraudzīt var mājaslapā www.papiralelles.lv.

Lai gan Agnese Fūrmane ar ģimeni ir Rīgā, saikne ar dzimto Cesvaini un mammas dzimtajām mājām „Krievlejš”, Gaiziņa apkaimē, nav zudusi. Katru gadu viņi cimojas pie radiem, draugiem, apmeklējot pasākumus Madonas reģionā, saviem bērniem rāda Vidzemes krāšņo dabu, kalnus, lejas un skaisto Cesvaines pili, kurā Agnesei vēl bijusi tā iespēja mācīties, kamēr pili atradās skola. „Stāsts par papīra lelītēm sākas 1992. gadā, kad mana vīramāte savai meitai zīmēja papīra lelītes, jo tolaik nebija pieejams tik daudz rotaļlietu. Kad piedzima mazmeita Klaudija, arī viņu aizrāva kopīga spēlēšanās ar papīra lelītēm, kuras mūsdienās gan vairs nav izplatītas. Tādēļ nolēmām atjaunot šādu kolekciju, pirmās tapa „Claudia papīra lelles” — „Jaukā ģimene”. Sakarā ar tuvojošos valsts simtgades jubileju — gan kā dāvana bērniem, kas nosaukumu ieguvusi no netālajām Teteru mājām.

Arī Signe Prūšaķeviča atcerējās, cik grūti abām ar Lauru bijis atrast briksņos icaugušo Teterakmeni, kaut gan viņa skolas gadoks, piedaloties pārgājienā „Preti zelta rudenim”, pie tā bija jau bijusi.

— Priecājos, ka mums ideju par tās apkārtnes sakopšanu izdevās tik ātri īstenot un tai atsauca gan mētrienieši, gan ļaudonieši. Teterakmens ir tik iespaidīgs, ka to patiešām katram ir vērts apskatīt savām acīm, — sacīja Signe. Laura un Signe atklāja, ka iesāktais Teterakmens apkārtnes sakopšanā tiks turpināts, ja būs interese, šī vieta tiks vēl vairāk popularizēta. Iespējams, Teterakmens tiks iekļauts arī Madonas novada apskatāmo dabas objektu sarakstā. Jau šoruden pēc tam, kad augusta beigās plašāka informācija parādījās sociālajos tīklos, divdesmit ir piefiksējuši, ka ir apskatījuši Teterakmeni, bet, visticamāk, akmeni ir apmeklējis vēl lielāks skaits cilvēku.

Laura Bīķerniece un Signe Prūšaķeviča aicina arī citus sekot viņu piemēram un nākamavasār noorganizēt savstarpēju sadraudzības talku, sagaidot Latvijas simtgadi, turpināt labos darbus piemirstu vietu sakopšanā. ■

“Dziesmu svētku motīvs” Jāņa Simsoma Madonas mākslas skolas absolventes ARTAS VEIPAS zīmējums